

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלהמ 5157-05-20 פלונית נ' פלוני

בפני: כב' השופט הבכיר, אסף זגורי

תובעת פלונית
ע"י ב"כ עוה"ד יורם אבירם

נגד

נתבע פלוני
ע"י ב"כ עוה"ד סיגלית גוזלן

בעניין הילדים:

1. ט.ב. ילידת 5/2/2004 (בגירה)

2. א.ש. יליד 4/7/2007

3. א.נ. יליד 15/9/2008

חקיקה שאוזכרה:

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962

תקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין), תשפ"א-2020

פסק דין

על הפרק:

1. האם יש לקבוע את התובעת כהורה משמורן של הקטינים או שיש לקבוע הסדר משמורת משותפת או שמא נכון שלא לעשות שימוש במושג "המשמורת" כלל.
2. האם ולאיזה צורך נחוץ לקבוע את בית האם כ"בית עיקרי"?
3. האם נכון לקבוע הסדרי שהות "קשיחים" או שמא נכון לקבוע הסדרים "גמישים"?

העובדות:

1. התובעת והנתבע (להלן יחד "ההורים" וכל אחד לחוד "האב" ו"האם") הינם יהודים תושבי *** שנישאו בשנת 2002 ומאז שנת 2018 עלו יחסיהם על שרטון, כאשר בשנת 2020 הופרדו המגורים המשותפים כאשר האם נותרה לגור עם הקטינים בבית הצדדים *** ואילו האב עבר לגור בבית הוריו באותה עיר (ו/או בדירות שכורות אחרות).

2. האם נהגה לעבוד ב*** בבעלות אחותה ב*** אך לפני כחמש שנים אובחנה כסובלת ממחלת ה*** שהיא מחלה אוטואימונית נדירה ומאז הפסיקה לעבוד כליל והיא מקבלת קצבת נכות מביטוח חיים פרטי שהיה בבעלותה.
3. האב הינו איש עסקים. הוא עובד כשכיר בעסק השייך לאביו ובנוסף בעל מניות בחברה ועוסק גם בנדל"ן.
4. בעקבות טענות האם כלפי האב כי גילתה שקיים יחסים עם נשים אחרות חל כאמור משבר חמור ביחסיהם והאב עזב את דירת המגורים בהסכמה.
5. ההורים מתנהלים בסכסוך גירושין עצים עם האשמות הדדיות קשות, חלוקה למחנות (משפחת האם מול משפחת האב) ולב הסכסוך נוגע למחלוקת הרכושית שבין הצדדים שמוכרעת במקביל לפסק דין זה. אין ספק כי גם טענות האם בדבר הפרת אמונה על ידי האב בכך שנאף עם נשים אחרות (טענה שהוא מכחיש משום מה) הוסיף "שמן למדורה" והקשה על הצדדים להביא לסיום הסכסוך.
6. בכל הנוגע לילדיהם של הצדדים, הרי שהם חיו רוב חייהם בבית פרטי רחב ידיים ששייך להוריהם ב***, הוא הבית שבו רק האם גרה בו כיום. האב כאמור עזב את דירת המגורים ואת הסדרי השהות עם הילדים מקיים בדרך כלל בבית הוריו.
7. בתחילת הסכסוך הייתה התנגדות של הבת הבכורה ט.ב. לקשר עם אביה, אך לאחר עבודה טיפולית פרטנית של ט.ב. וכן טיפול משפחתי אליו הופנו הצדדים בתחילת ההליכים, שוקם הקשר בין האב לבין בתו וכיום יש קשר ביניהם, הגם שניכר כי הבת קרובה הרבה יותר לאמה.

טענות התובעת:

8. האם פירטה יתר על המידה בכתב התביעה את המשבר הזוגי וחשדותיה בעניין ניאופו של האב עם נשים אחרות.
9. עם זאת, לדבריה הפירוט האמור חיוני כיוון שבצד ההתרחקות בין בני הזוג במהלך השנתיים האחרונות, חל גם פיחות במעורבות ההורית של האב בחיי ילדיו. היא מוסיפה כי האב איבד עניין לא רק באשתו אלא גם בילדיו ובתקופת הקרע עוד לפני עזיבתו את הבית נהג להיעדר שעות ארוכות מהבית ולא לתפקד כלל כבן זוג וכהורה ולא העניק להם חום ואהבה כמצופה ממנו.
10. מנגד, טענה לגבי עצמה שלמרות מחלתה שימשה כהורה מסור לילדים, התייצבה בכל מסגרות החינוך של הילדים לאספות וימי הורים וסיפקה את כל צרכיהם מגדול עד קטן.

11. באשר לבת ט.ב. צוין בכתב התביעה כי בנוסף על העובדה שמדובר בילדה רגישה הרי שהיא נפגע עד עמקי נשמתה מנטישת האב את הבית ומהתנהלותו ועל כן סירבה לקשר עמו.

12. באשר לבנים, טוענת האם כי אף כאשר לוקח אותם האב להסדרי שהות בבית הוריו הרי שתוך כדי זמני שהות אלה, הוא חומק מבית הוריו, בין אם לאירועים, בילויים או שהות עם בנות זוגתו. כן הלינה כי בית הוריו אינו מתאים פיסית להלנת הילדים וכי מדובר בפתרון זמני שהפך לקבוע ואינו מיטיב עמם.

טענות הנתבע:

13. הנתבע מציג תמונה עובדתית שונה ביחס לטעמי המשבר בין הצדדים מבחינת הזוגיות ; לדבריו האם התקרבה לדת בשנים האחרונות ובמקביל החלה גם להצר צעדיו. מהלכים אלה הם לדבריו הגורמים למשבר הזוגי ואשר הביאו למעשה לפירוד ביניהם. האב טוען כי התנהגותה של האם כלפיו אובססיבית וחשדנית ואינה מעניקה לו מרחב שהוא זקוק לו.

14. האב מודה כי האם חשדה בו שהוא בקשר עם אשה אחרת וכי בתחילת 2020 למעשה הגיעו היחסים לנקודת קיצון שבעטיה הוגשה כנגדו תלונה במשטרה וניתן צו הגנה למשך חודש ימים שלאחריו הוא שב לגור בבית.

15. בכל הנוגע להורותו כלפי הילדים האב טוען כי הוא הורה מעורב, משקיע ומושקע בילדיו. טוען כי הסיע אותם לחוגים ולבתי ספר, השתתף באירועים חינוכיים ואספות הורים, גילה זמינות לכל צרכיהם גם כאשר היה בעבודה, מימן טיפול פסיכולוגי לבת ט.ב. והילדים אוהבים אותו ומעוניינים להיות במחיצתו.

16. האב קובל על כך שהאם משוחחת על פרטי המשבר עם אחיותיה ובני המשפחה מעל ראשם של הילדים ובפרט מערבת את הבת ט.ב. ולדבריו זו הסיבה המרכזית לנתק שהיה ביניהם בתחילת המשבר.

17. עוד טוען האב, כי האם טרפדה לא אחת הסדרי שהות עם לינה עמו כאשר לדבריו הילדים מוסרים לו שהאם היא זו שמסרבת שיגיעו להיות עמו.

18. בסעיף 27 לכתב ההגנה שהגיש הנתבע לפני כשנתיים הוא טוען כי בשל משבר הקורונה לא עלה בידיו לשכור דירה בה יגור עם הילדים (בזמני שהות) אך הוא מתכוון לעשות כן "בימים הקרובים".

19. בסיכום כתב ההגנה עתר הנתבע לקביעת משמורת משותפת ביחס לילדים.

הזמנת התסקיר, דו"ח שמיעת הילדים וההחלטה מיום 29/6/2020

20. סמוך לאחר הגשת כתב ההגנה ביקש בית המשפט לברר עם האם שמא מוסכם עליה לקיים הסדר של משמורת משותפת כפי שהציע האב או לחילופין למנות מומחה או להזמין תסקיר סעד. האם התנגדה למשמורת משותפת ואמרה שלמען ילדיה נדרשת עמדת גורם מקצועי ולפיכך ראה בית המשפט לנכון להזמין תסקיר סעד מהעו"ס לסדרי דין ב** (החלטה מיום 20/5/2020).

21. סמוך לאחר אותה החלטה נערך הליך שיתוף ילדים ביחידת הסיוע בו נשמעו כל הילדים על ידי עו"ס מומחית בשמיעת קולם של הילדים. הקטינים ביקשו כי המידע שהם מוסרים לבית המשפט יישאר חסוי וכך יהיה. עו"ס יחידת הסיוע הביעה דאגה ממצבם הרגשי של הילדים ועלה חשש באשר לקשיים הנובעים מהסתגלות לגירושין. דו"ח שמיעת הילדים אף הדאיג את בית המשפט אשר ראה לנכון לעשות כל מאמץ לנסות לקדם הצדדים לעבר הסכמות ולו ראשוניות ו/או עקרוניות וחלקיות ובלבד שתושג וודאות ויציבות במשפחה תחת מעטפת טיפולית ומקצועית שתאפשר לילדים להסתגל טוב יותר למשבר.

22. ביום 29/6/2020 התקיימה ישיבת קדם משפט בשלוש התביעות שהגישה האם כנגד האב לרבות בעניין התביעה שבכותרת.

23. בתום אותו דיון ניתנה החלטתי ובה התייחסות גם לעניין התביעה שבכותרת ונאמר בה כך:

"2... בית המשפט שטרם הדיון קיבל גם את דו"ח שמיעת הילדים מיחידת הסיוע ביקש לשקף לצדדים כי אם כל הכבוד וההבנה לקשייהם האישיים, למשקעים ולכעסים ההדדיים, התרשמותו הינה כי הילדים סובלים מאוד מהמתח שמעל ומתחת לפני השטח בין ההורים וקיימים חשיבות, אינטרס ויתרון ראשוניים במעלה להסדרת הפירוד בין הצדדים בהקדם האפשרי ובדרכי שלום ולא באמצעות מאבקים משפטיים. יש להצר, על כך שגם אפשרות של גישור לא נלקחה בחשבון לעומקה והוצבו תנאים מצד זה או אחר לקיום ההליך. מחקרים מוכיחים כיום, כי הסיכוי לשיפור הישרדותם של הילדים והסתגלותם למשבר הגירושין של ההורים (שהוא גורם טראומתי מס' 2 כאשר רק מות אחד ההורים טראומתי יותר!) – סיכוי זה גובר כאשר ההורים מוצאים את הכוחות לנהל הידברות ותקשורת ולסיים את הסכסוך כמה שיותר מהר ביניהם ובאופן מוסכם. לכך אמורים ההורים/הצדדים בהליך זה לחתור.

3. הגם שטרם הושגה הסכמה לגישור, בכל זאת עלה בידי הצדדים להגיע להסדר דיוני שיש בו לקדם טובת הילדים ועל כך יש לברך.

4. על יסוד הסכמות הצדדים שמקבלות בזה תוקף של החלטה שיפוטית אני מורה כדלהלן:

1. אני מפנה את הצדדים לגבי עמליה הרשקו מכפר תבור שתשמש כמתאמת הורית וכמדריכה הורית עבור הצדדים ותסייע להם בהכנה אישית והכנה משותפת של הילדים לקראת הליך הפירוד.
2. מפגש ראשון אצל המטפלת ייערך תוך 7 ימים מהיום וכבר בו ידונו הצדדים בקביעת מועד הפירוד (שיהיה לא יאוחר מאשר 21 יום מהיום).
3. לאחר שהצדדים יקבעו בהסכמה את מועד הפירוד ביניהם, הם יכנסו את הילדים לשיחה משותפת במתכונת שתוסכם עליהם ותומלץ על ידי המטפלת/מתאמת הורית וישתפו אותם בהחלטה לעניין הפירוד ולעניין חלוקת זמני שהות שייקבעו. המטפלת תסייע לצדדים להחליט האם לכלול בהסדרי שהות את הבת ט.ב. או האם להחריגה או לקבוע הסדרים אחרים הנוגעים לה בשים לב לבעיות הנוכחיות בקשר מול האב. אציין בהקשר זה, כי למרות החזות החיצונית של הקשיים בקשר מתרשם בית המשפט מהדיווחים שלפני שט.ב. לא שונה מאחיה ומשוועת אף היא לקשר עם האב. בית המשפט קורא לשני ההורים ליתן את ברכת הדרך לילדים לאהוב את שני ההורים ולהיות איתם בקשר ולהרחיק אותם מהסכסוך.
4. הנתבע יעזוב את דירת המגורים כאמור תוך 21 יום תוך שרשאי לקחת כל חפציו האישיים, בגדיו, נעליו, מסמכיו וכיו"ב.
5. הצדדים יגישו במשותף תוך 14 יום מהיום בקשה מוסכמת לגירושין בבית הדין הרבני המוסמך תוך שהתובעת שומרת על זכויותיה לתביעות שבסמכות אותו בית דין.

24. החלטה זו היה בה כדי לשכך במעט את העוצמות והלמות הסכסוך בילדים שכן היא יצרה וודאות בכל הנוגע לפרידה (האב שב לגור בדירת הצדדים לאחר פקיעת צו ההגנה), היא הפכה את הפרידה לוודאית וסופית עבור הילדים וגם אפשרה להורים לתווך את הבשורה לילדים באופן מותאם ותחת מעטפת טיפולית.

תסקירי הסעד שהוגשו במהלך ההליך:

25. כארבעה חודשים לאחר אותה החלטה הוגש תסקיר סעד ראשון מיום (מיום 15/10/2020) ועיקריו היו אלה:

- 25.1. בעקבות ההחלטה מיום 29/6/2020 עזב האב את הבית ועבר לגור בבית הוריו.
- 25.2. הילדים (למעט ט.ב.) פגשו באביהם במסגרת קבועה של פעם עד פעמיים באמצע השבוע ומספר פעמים בודדות ישנו בבית הורי האב. האב לקח את הילדים מספר פעמים בסופי שבוע.
- 25.3. הבת ט.ב. אינה פוגשת באב ואינה מקיימת עמו זמני שהות.

25.4. האם המשיכה לטעון כי האב עסוק בקשר הזוגי שלו ואינו פנוי לילדים ולקיום זמני שהות יציבים וקבועים וכי הוא בכלל מתגורר מחוץ לעיר ולא בבית הוריו אלא שכאשר שוהה עם הילדים הדבר נעשה בבית הוריו.

25.5. האב טען בתחילה בפני העו"ס כי מעוניין במשמורת משותפת אך סייג הדברים בכך שאמר שבשלב זה גר בבית אמו. לדבריו הילדים מעדיפים את ביתם ועל כן שוהים יותר עם האם. לדבריו הוא מבקש מהילדים ללון עמו אך הילדים שהם גדולים כבר אינם מעוניינים והוא לא רוצה או יכול להכריח אותם. במפגשים לאחר מכן תיאר האב מפגשים של פעם עד פעמיים בשבוע עם הילדים. הוא סבר שלאחר שיסתיים הסכסוך הרכושי והוא יגור בבית עם תנאים דומים לאלה של האם, הילדים יבחרו לגור עמו. הוא הסביר כי מעוניין במשמורת משותפת כך שהילדים שוהים עמו בימי ג', ה' ובכל סוף שבוע שני לסירוגין.

25.6. העו"ס תיארה כי מבדיקה במסגרות חינוך עלה שהילדים כולם מושפעים מהפרידה של הוריהם ומהאירועים שקדמו לפרידה. מי שהושפעה במיוחד היא ט.ב. שעלה חשש שמא יתקבע ניתוק הקשר בינה לבין האב. ט.ב. הזדהתה מאוד עם עמדת האם בסכסוך, איבדה אמון במבוגרים, לא היתה פנויה רגשית ללמידה והפכה למופנמת, עצובה וסגורה.

25.7. בביקור בית אצל האם, האווירה נוחה ונעימה וכך גם השיח בין ט.ב. לבין אמה. כן נצפתה אינטראקציה טובה בין כל הילדים לבין עצמם. ט.ב. גם סיפרה שהיא קרובה מאוד לאמה. הבנים נצפו גם בביקור בית אצל הורי האב ונראה היה שהם חשים בנוח שם וכי יש קשר טוב בינם לבין שני הוריהם.

25.8. ביחס לשני הבנים נרשם כי מתקיים שיתוף פעולה של שני ההורים.

25.9. העו"ס בחנה מספר חלופות אפשריות כאשר תחילה נבחנה האפשרות של משמורת משותפת שלפיה הילדים שוהים עם האם בימים ראשון שני ורביעי ועם האב בימים שלישי וחמישי וכל סוף שבוע שני לסירוגין עם הורה האחר. האם הביעה חששה כי האב לא ייקח הילדים על פי סיכום שכזה ולא יוכל לעמוד בו. היא טענה כי האב לא לקח הילדים בחודשים האחרונים בימים קבועים ואלה גם לא לבית הוריו באופן קבוע. האב הביע רצון לממש חלופה זו. החלופה השנייה הגדירה את האם כמשמורתית כאשר הסדרי שהות עם האב יתקיימו בימים ב', ה' ללא לינה וכל סוף שבוע שני לסירוגין. האב התנגד לכך והאם תמכה בכך. החלופה השלישית היתה לא לקבוע משמורת בשלב זה ולבחון על פני ציר הזמן את ביצוע הסדרי שהות (ללא לינה באמצע השבוע בחודש הראשון ועם לינה מהחודש השני). העו"ס המליצה על החלופה השלישית לאור הצורך בייצוב וקביעה זמני שהות בין הילדים לבין אביהם ונוכח העובדה שהסדרי שהות לא התקיימו עם לינה באופן יציב (ובכלל) קודם לכן. היתרון ביישום אותה חלופה היה שלאחר כחודש אחד ניתן יהיה להרחיב את זמני שהות אצל האב כך שיכללו לינה גם באמצע השבוע ויוגש תסקיר משלים כעבור שלושה חודשים עם המלצות מתאימות. שני ההורים לא הסכימו להמלצות; האב התנגד כי עמד על הכותרת "משמורת משותפת" והאם התנגדה כי לא האמינה שהאב יגלה יציבות וייקח הילדים לזמני שהות.

26. בית המשפט ביקש עמדת ההורים להמלצות התסקיר ולאחר שזו הוגשה ניתנה החלטתו ביום 9/11/2020 שאימצה את המלצת העו"ס בדבר יישום החלופה השלישית ותוך דחיית עתירת האב לקבוע משמורת משותפת וזאת מהטעמים הבאים :

26.1. רצון של האב להאיץ התהליך באופן שבו תיקבע משמורת משותפת לאלתר נראה היה כקשור לעניין המזונות שעמד על הפרק וגם ללא קשר התעקשות האב על הכותרת האמורה לימדה על אי הבנה מלאה של האב את צרכי הילדים.

26.2. ראשית, עלה כי כבר כיום כשאמורים להתקיים הסדרי שהות יציבים באמצע השבוע (ללא לינה) ישנם שינויים רבים ואין עקביות ויציבות.

26.3. שנית, לא היה כל ספק גם מעמדת האב שבית הצדדים בו עושה האם שימוש הוא הבית העיקרי הוא בית האם.

26.4. שלישית, והדברים עולים מתיאור האב עצמו את הדברים בתסקיר, בשלב זה אין לו מגורים ראויים ונפרדים ונראה כי כל עוד לא נפתר הסכסוך הרכושי, אין הסדר מספק מבחינת תנאי מגורים מצד האב (עמ' 1 לתסקיר למטה). האב גר כעת בבית הוריו שהוא בית מרווח ויש גם יחידת דיור, אך גם מדברי האב עולה כי מדובר בסידור זמני.

26.5. רביעית, ההתעקשות על משמורת משותפת לא ברורה כאשר נכון לאותו מועד אין הסדרי שהות דומים או קרובים להסדר של משמורת משותפת. בנוסף לא נראה כי האחריות ההורית משותפת או כי יש הרמוניה בין ההורים בהקשר זה. ההורות היא מאתגרת בזמנים הנוכחיים בהם הלמידה היא מרחוק ויש צורך בשיתוף פעולה הדוק בין ההורים ובחזית אחידה מבחינת הגבולות והסמכות ההורית. לא הוברר לבית המשפט האם כך הדברים בין ההורים. על כך יש להוסיף הנתק המדאיג בין ט.ב. לבין אביה והפיצול שנגרם בין האחים לבניה מבחינת הקשר עם האב.

26.6. חמישית, רצון הקטינים הוא להגיע לשהות עם האב, אך בעניין הלינה לא התרשם בית המשפט כי הדבר הוא משאת נפשם בשלב זה אלא ייעשה לפי נוחות והנסיבות. לא מובע בתסקיר רצון של הילדים להסדר קבוע בהקשר זה. האב עצמו טוען כי לא יכול להכריח הילדים לבוא לישון אצלו, ללמדך כי הילדים עצמם מדברים בהתנהלותם.

26.7. שישית, יש צורך בהדרגתיות בקביעת הסדרים עם לינה, בייחוד באות העת לאור אי היציבות במסגרות חינוך והלמידה מרחוק וכאשר לא ברור העתיד אף לדברי האב מבחינת מגוריו והשפעת ההסדר או הסכסוך הרכושי.

27. במהלך חודש נובמבר 2020 ובאיבו של סכסוך המשמורת יצא האב את הארץ לטיול בלאס וגאס ללא יידוע מוקדם של הילדים והאם ובכך למעשה הפר הסדרי שהות שנקבעו (מה גם שנדרש לבידוד לאחר שובו ארצה). הדבר גרם לאם לעתור להשעיית הסדרי השהות בין הילדים לבין האב. הבקשה לא נעתרה בחיוב.

28. בהמשך עתר האב להרחבת הסדרי שהות בהתאם להמלצת העו"ס בחלופה השלישית לתסקירה הראשון ובית המשפט הזמין תסקיר משלים.

29. ביום 14/2/2022 הוגש תסקירה המשלים של העו"ס לסדרי דין אשר בחן את התנהלות המשפחה בעניין הסדרי שהות של הילדים ואלה היו עיקריו:

29.1. בכל הנוגע לקשר האב עם הבת ט.ב., הרי שהקשר ביניהם השתפר ומתקיימת תקשורת ללא זמני שהות בבית הורי האב לאור סירובה של הקטינה נכון לאותה עת. האב טען בעניין זה בפני העו"ס כי האם אינה מסייעת בשיפור הקשר בינו לבין בתם.

29.2. בכל הנוגע לקשר בין האב לבין הקטינים טען האב בפני העו"ס כי הבן א.ש. החל לשמור שבת ורוצה לפגוש חברים ביום שישי בערב ולכן לא מעוניין להגיע לשהות בסופי שבוע בבית הורי האב דרך קבע.

29.3. האב ממשיך לגור בבית הוריו אך לדבריו התאים חדרים ביחידת הדיוור לצרכי הילדים כך שלכל ילד חדר משלו עם טלוויזיה ומחשב. האב המשיך לטעון כי הוא מעוניין בהסדר משמורת משותפת ואף מעוניין שהילדים ישהו אצלו בכל יום. הוא אף טען כי יעתור למשמורת בלעדית ביחס לקטינים כיוון שהאם נדרשת לטיפולים רפואיים ועוזבת את הילדים ללא השגחה בביתם למשך שעות רבות. כן הסביר כי מעוניין בהתנהלות גמישה יותר מול האם בזמני שהות כך שהילדים יגיעו מתי שהם חפצים בכך ולא במועדים נוקשים שאינם נוחים להם אלא שהאם אינה מגלה גמישות.

29.4. האם סיפרה כי זמני שהות לא התקיימו כסדרם בחודשים האחרונים. היא המחישה זאת באמצעות הנסיעה של האב ללאס וגאס באופן פתאומי ללא הכנה ותיאום מראש לא מולה ולא מול הילדים. האחרונים היו אמורים לשהות אצלו בסוף שבוע ורק בהמשך הבינו כי נסע לחו"ל. לאחר מכן נכנס האב לבידוד בעקבות חשיפה לחולה קורונה. הבן א.ג. ששהה עמו נכנס אף הוא לבידוד. לאחר מכן חלה האב בקורונה ולא התקיימו כלל זמני שהות. היא הוסיפה כי האב אינו אוסף הילדים בשעות קבועות וכי הבן א.ש. לא ישן באופן קבוע אצל האב ובשבתות חוזר לבית האם. היא טענה כי האב אינו אחראי ואינו יכול כלל להיות משמורן של הילדים ולכן עמדה על עמדתה שהילדים ישהו במשמורתה והילדים ישהו אצלו פעמיים בשבוע ללא לינה ובכל סוף שבוע שני לסירוגין ילונו בביתו.

29.5. מצבה של הקטינה ט.ב. השתפר כפי שעלה מדיווח מסגרות חינוך. היא החליטה לסלוח לאביה ולכבד אותו ולחזור להיות עמו בקשר באמצעות הודעות ושיחות טלפון אך ללא זמני שהות. מדיווח המטפלת שלה עלה כי היא חשה רגועה יותר ונמצאת במקום טוב יותר מזה שהייתה בו קודם. ט.ב. רגועה יותר, מתפקדת טוב יותר בבית הספר, לא מתקיים ניכור הורי אך עדיין יש צורך בשיפור הקשר עם האב. כן התרשמה כי ההורים אינם מערבים את הקטינה בסכסוך ביניהם.

29.6. א.ש. הסביר לעו"ס כי אוהב להיות עם אביו וגם ללון אצלו. עם זאת הסביר שבשבתות קשה לו יותר להישאר בבית האב והוא חוזר לעתים לבית האם והיה רוצה להמשיך במתכונת זו גם הלאה. מדיווח מסגרות חינוך עלה כי שני ההורים בקשר עם המחנכת.

29.7. א.נ. הסביר שאף הוא נהנה להיות עם אביו והוא השתתף בלמידה מרחוק גם כששוכה בבית האב וגם כששוכה בבית האם. הוא הסביר כי גם כאשר אחיו א.ש. חוזר לבית האם בשבתות הוא נותר לשהות בבית האב. הוא מעוניין להותיר המצב על כנו עם אפשרות להרחבת זמני לינה בבית האב.

29.8. בהערכתה המסכמת של העו"ס הסבירה כי במהלך התקופה שחלפה מאז התסקיר הקודם עדיין לא התייצבו זמני שהות בין הקטינים לבין האב לאור מחלת הקורונה והנסיעה לחו"ל. היא קובעת כי למרות עמידת האב על קיום משמורת משותפת נראה כי גם בחודשים האחרונים זמני שהות אצל האב לא התקיימו כמצופה, באופן קבוע ורציף.

29.9. היא התייחסה לבקשת האב כי הסדרי שהות יתנהלו בגמישות כאשר הדבר מתאים לילדים ולא בימים קבועים ברם הסבירה כי לפי גישתה המקצועית חשוב שיהיו זמנים קבועים שהילדים שוהים אצל האב, כך שגם האב וגם הילדים יהיו ערוכים לאותם ימים והאב יצור לילדים מקום קבוע בביתו. גמישות בין ההורים אמנם מבורכת אך לא במקרה הזה שבו עדיין קיים קונפליקט בין ההורים בנושא זמני שהות, מזונות ורכוש. בנוסף מצב זה יכול להתקיים כשמקובל על שני ההורים ובמקרה הזה האם רואה ברצון האב בגמישות ושינוי זמני שהות כביטוי לאי יכולתו להתחייב לזמני שהות ולאחריות הורית של ממש.

29.10. עוד הסבירה העו"ס כי בשיחות עם ההורים עלה פעמים רבות עניין המזונות והבית, כך שניתן להבין כי הגדרת "המשמורת" חשובה להמשך ההליכים המשפטיים ביניהם.

29.11. עלה מהחקירה הסוציאלית כי מבחינת הבת ט.ב. בית האם הוא הבית הקבוע והיציב. הבן א.ש. רוצה לשהות עם אביו אך ללון כשזה מתאים לו, הבן א.נ. רוצה לכור בבית שני ההורים ויש לו קשר קרוב מאוד לאב.

29.12. הקשר בין האב לבין ילדיו הוא חשוב ומשמעותי ולכן יש צורך להמשיך בזמני שהות כולל לינה וחשוב כי האב יקפיד על זמני שהות כפי שנקבעו. לפיכך הומלץ על המשך זמני שהות כפי שנקבעו בהחלטת בית המשפט עם לינה באמצע השבוע בימים שני וחמישי בבית האב.

29.13. האב הסכים עם ההמלצה להמשך זמני שהות ואילו האם התנגדה, טענה שהאב אינו אחראי ולא רציני בבקשתו למשמורת ואינו עומד בזמני שהות שנקבעו. לדבריה א.ש. לא מעוניין ללון בבית האב אך מכריח את עצמו לעשות כן ועל כן יש לקבוע שזמני שהות באמצע השבוע יהיו ללא לינה.

עדות העו"ס לסדרי דין :

30. ביום 20/5/2021 העידה העו"ס לסדרי דין במסגרת ישיבת הוכחות שנקבעה בתיק זה, השיבה לשאלות ב"כ הצדדים ולשאלות בית המשפט.

31. העו"ס העידה כי בשלב הזה שבו מצויים הצדדים השיקול החשוב ביותר מבחינת הילדים הוא שיקול היציבות. כן חזרה על דבריה בתסקיר כי יש חשיבות לכך שזמני שהות יהיו קבועים ויציבות וההורים ייקחו אחריות על כך וכי אין זה הזמן לניהול הסדרי שהות בגמישות. כן הסבירה כי זו אחריות האב לייצב זמני שהות עם הילדים לרבות הסדרי לינה וכי בתקופה האחרונה לא הצליח האב לשמר יציבות. עוד בהקשר זה השיבה העו"ס כאשר נשאלה על ידי בית המשפט כי לא ראתה חוסר גמישות מצד האם. כן השיבה כי לא הבחינה במסר כלשהו מצד האם כלפי הילדים המשדר התנגדות ללינה בבית האב.

32. בשאלת המשמורת הסבירה העו"ס כי לא רצתה לעשות שימוש במושג בזה אלא להיצמד לחלוקת זמני שהות קבועים שהיא החשובה עבור הילדים ותצאפשר לשני ההורים לחוות את הילדים גם בלינה וגם בסופי שבוע. כאשר ב"כ האב הקשתה על העו"ס בעניין זה מסרה כעי במבט על המכלול, לא ראתה את היכולת למשמורת משותפת בשלב הזה וכיוונה לשיבוש בהסדרי שהות, אי שינוי ההתנהלות של האב ולמחלוקות הרבות בין הצדדים והעובדה ש.א.ש. לא לן אצל האב בקביעות. עוד הסבירה בהקשר זה במענה לשאלות בית המשפט כי שני ההורים נאבקים על מושג המשמורת המשותפת מסיבותיהם אך הילדים מעוניינים בזמני שהות עם שניהם.

33. במענה לשאלות בית המשפט מסרה העו"ס כי עבור ט.ב. בית האם הוא לא רק בית עיקרי אלא בית יחידי. עבור א.ש., בית האם הוא בית עיקרי והיחיד שחלוקת זמני שהות יותר נוחה עבורו הוא א.נ. שקשור מאוד לאביו וגם מגונן עליו. כן העידה העו"ס כי אכן מצופה היה מהאב להסדיר דירת מגורים עבור הילדים כפי שהתחייב כדי שניתן יהיה להתרשם שהוא מבקש לממש אחריות הורית של ממש ביחס לילדים והוא לא עשה כן כאשר בהחלט יש צורך שיהיה בית משלו שבו הילדים שוהים.

34. עוד מסרה העו"ס כי הפעילות והשהות של הקטינים עם האב היא בעיקר חווייתית, מתמקדם בבילויים משותפים וכיף ואילו בבית האם יש יותר שגרה.

עדויות ההורים:

35. האם ניסתה להציג את האב בעדותה כלא מעורב בחיי הילדים מזה 19 שנים, אב שהקדיש עצמו לעבודה ועיסוקיו האישיים, יוצא בבוקר ושב בשעה 20:00 בערב מדי יום (ראו עמ' 40 לפרוטוקול הדיון ואילך וכן עמ' 46 שורות 26-30 לפרוטוקול). גישת האם היא כי הילדים צריכים להישאר בבית עיקרי אחד הוא ביתה וכי יחידת הדיון ו/או שהות בבית הוריו של האב אינה יכולה להתיישב עם הסדרי שהות נרחבים. לצורך כך ניסתה האם להציג את זמני השהות המתקיימים כבלתי מוצלחים עבור הילדים ואת האב כמי שאינו

מסוגל לקיים זמני שהות. כן הסבירה כי היא האב למעשה מבקש ליצור מצג שווה של אב מעורב המעוניין בהסדרי שהות וזאת לצרכי פסיקת מזונות נמוכים יותר, ברם מיד עם סיום ההליך ישוב לסורו ויתעלם מהילדים כפי שהיה בתהליך הפירוד (עמ' 45 שורה 14).

36. בית המשפט מתרשם כי עדות האם בכל הנוגע לטענתה בדבר היעדר כל מעורבות האב בחיי הקטינים היא מגמתית ונועדה להציגו באור שלילי כדי לגרום לכך שיינתן פסק דין למשמורת בלעדית ו/או אחריות הורית שאינה משותפת. ברם, העדות אינה מתיישבת עם עדויות אחרות ועם תסקיר הסעד, עם דו"ח שמיעת הילדים ועם המלצות גורמי מקצוע. אין לי כל ספק כי האם הינה אם מסורה וראויה, המטפלת היטב בילדיה ודואגת לכל צרכיהם ומעורבת מאוד בחייהם וגם קרובה אליהם רגשית, אולי אף יותר מהאב. אך הדבר "אינו בא על חשבון" הקשר והמעורבות של האב בחיי הילדים, הזיקה הרגשית ואהבת הילדים לשהות עמו והיותו דמות התקשרות עבורם. לכן, לטעמי כל הוויכוח והמחלוקות בעניין הכותרת "משמורת" היה מיותר מלכתחילה ורק הסלים את הסכסוך.

37. יחד עם כל זאת ובאותה נשימה אין לי ספק שהאם היא ההורה היציב יותר בחיי הילדים, ביתה הוא אכן הבית העיקרי והיחיד של הילדים ובית האב או הסבים אינו בית שני להם או בית עיקרי או "בית". האב לא הצליח לייסד בית שני או נוסף לילדים. העובדה שמדובר ביחידת דיור המצוידת ומרוהטת אין בה כדי להפוך את הקירות לבית. איני משוכנע כלל, האב מתגורר באותה יחידת דיור ונראה כי היא משמשת בעיקר לאירוח ושהות הילדים. כך למשל העידה האם כי האב שכר דירה בראש פינה (עמ' 44 שורה 6 לפרוטוקול).

38. עוד אני מקבל עדות האם בדבר הקושי של האב לממש אחריות הורית ולקיים הסדרי שהות באופן יציב, עקבי וודאי. האם העידה כי באחד מזמני שהות הבן התקשר אליה בשעה 22:45 ומסר כי אביו עזב את הבית והוא רעב (עמ' 43 שורות 9-14). עוד העידה כי האב נראה מצולם במועדונים ומקומות בילוי בשעות הקטנות של הלילה בזמני שהות. כן העידה כי האב שיודע כי האם בודקת אם שוהה עם הילדים, משאיר את מכוניתו בחניה ונוסע ברכב אחר של המשפחה בשעות הלילה בזמני שהות של הילדים עמו (עמ' 45 שורות 5-6) וכי הילדים עצמם מדווחים שהוא אינו נמצא בערבים ובלילות (עמ' 44 שורות 9-14 לפרוטוקול). מקרה אחר היה שהאב טען שאמור להשתתף בשבעה מסוימת אך לא היה גלוי עם האם וביטל הסדרי שהות באותו שבוע (עמ' 44 שורות 30-31 לפרוטוקול).

39. האב כמעט ולא נחקר בחקירה נגדית בעניין התביעה בעניין הילדים אך מסר דבריו מספר פעמים בדיונים שנערכו וגם התייחס לעניין הילדים והסדרי שהות. הוא הכחיש מכל וכל כי אינו גר בדירת הוריו וטען כי מדובר במקום מגוריו הקבוע. הוא הכחיש היציאה מהבית בזמני שהות של הילדים למעט מקרה חד פעמי. בעניין הנסיעה לחו"ל טען שעדכן את האם מבעוד מועד (אך בדיון הסתבר כי מדובר היה בהודעה ששלח אליה כאשר כבר היה בחו"ל או בדרכו לשלם ולא מבעוד מועד). האב טען כי האם מדירה אותו מחיי

הילדים, עורכת מסיבה לילד בדירת הצדדים ולא מיידעת אותו, מסיתה את ט.ב. כנגדו ומכפישה את הורותו ואבהותו בפני הילדים ובית המשפט באופן שיטתי.

סיכומי הצדדים:

40. האם עמדה על סעדי תביעתה ובקשותיה שהוגשו במהלך ההליך, טענה כי האב אינו ראוי להיות משמורן, אינו אחראי דיו, מבטל הסדרי שהות ללא הודעה מוקדמת כמו מקרה הנסיעה לחו"ל אך בשורה התחתונה בכל הנוגע לזמני שהות, סברה כי נכון יהיה לקבוע שהאב "זכאי" יהיה לקבל הילדים בימים שני וחמישי כולל לינה ובכל סוף שבוע שני לסירוגין בהתאם להמלצות העו"ס לסדרי דין. עוד ביקשה כי יוצהר שהיא זו שתקבל קצבת הילדים ויתר ההטבות שזכאי לקבל הורה משמורן מהמל"ל (סעיף 5 לסיכומיה).

41. האב טען כי הוא מעורב מאוד בחיי הילדים, נוהג להסיע אותם למוסדות חינוך, טיפולים וסידורים אחרים במשך כל חייהם וגם לאחר פרוץ הסכסוך. האב הוסיף כי הוא מקיים זמני שהות כך שהילדים שוהים עמו 6 לילות מתוך 14 ולכן מבחינתו מדובר במשמורת משותפת לכל דבר ועניין.

דיון נורמטיבי:

42. ראוי כי הסדרי הורות ייקבעו בין הורים בהסכמה. הסדרים מוסכמים בדרך כלל מוצלחים יותר מהסדרים כפויים על ידי בית המשפט. הם מחזיקים מעמד טוב יותר ומבטאים איזון אינטרסים מוצלח יותר של ההורים ושל טובת הילד. אך אם הגיעו הצדדים לישיבת מהו"ת ביחידת הסיוע ולא הגיעו להסכמות ואף המשיכו להתדיין בבית המשפט עד שנדרש פסק דין הרי שעל בית המשפט לקבוע הסדרי שהות תוך לקיחה בחשבון את טובת הילדים כשיקול הראשון במעלה.

43. עקרון זה של טובת הילד ניצב כעקרון מנחה בודד בסוגיות בענייני ילדים, מבלי שישקלו לצדו באופן עצמאי שיקולים אחרים (ראו [רע"א 4575/00 פלונית נ' אלמוני](#), פ"ד נה(2) 333, 321; [בע"מ 27/06 פלוני נ' פלוני](#) (1/5/2006, נבו)). עיקרון זה נבחן על פי טובת הילד הספציפי (ראו [בע"מ 9358/04 פלונית נ' פלוני](#) (2/5/2005, נבו)).

44. כאשר מדובר בסכסוכים בעניין זמני או הסדרי שהות ועל מנת שהדיבור "טובת הילד" לא יישאר עמום או חסר הקשר, על בית המשפט ליצוק תוכן ומשמעות למינוח זה על פי הילד הקונקרטי שעניינו נדון, עוצמת הסכסוך בין הוריו, זיקתו לשני ההורים, התקשרותו אליהם, מיקום מגורי ההורים, יכולות ההורים לתקשר בענייני הילדים באופן הרמוני, מזגו, אישיותו ואופיו של הקטין המדובר, צרכיו ההתפתחותיים, גורמי חוסן וסיכון וטיב יחסי ההורות של שני ההורים עמו.

45. כאשר מדובר על "סכסוכי משמורת" או סכסוך בענין עיצוב הסדרי שהות, נראה כי טובת הילד מצדיקה הבטחת קיומו של קשר איכותי של הילד עם כל אחד מהוריו והימנעות מתיג אחד ההורים כהורה עדיף, משמורן, מחזיק, עיקרי וכיו"ב ביטויים. נבחר כעת כיצד טובת הילד באה לידי ביטוי בכל אחד מהנושאים: עיצוב הסדרי שהות, תיג ושימוש בכותרות "משמורת", "החזקה" ו"בית עיקרי".

46. מחלקת המחקר של משרד המשפטים הקנדי ערכה מחקר חשוב בשנת 2017 אשר בחן את **הגורמים המרכזיים שיש להביא בחשבון עת נקבעים הסדרי הורות וראוי לקחתם בחשבון גם בישראל ואלה הם:**

א. על הילדים לבלות כמה שיותר **זמן איכות** עם כל אחד מההורים בזיקה לגורמי חוסן וסיכון של כל ילד ובהתאם לטובתו של כל ילד.

ב. **אין כמות קבועה או שיעור זמן מסוים של זמני שהות שמתאימה לכל המשפחות.** הדבר תלוי בנסיבותיה ובמאפייניה של כל משפחה ומשפחה. קביעת זמני שהות דורשת שקילת גורמים רלבנטיים שתורמים לתמיכה בהסתגלות חיובית, הקטנת סיכון ושיכוך התוצאות השליליות של הליך הגירושין עבור הילדים.

ג. מה שמשפיע באופן משמעותי על הסתגלותם של הילדים להסדרים הוא לא רק זמני השהות ככאלה אלא **איכות הקשר ואיכות השהות של הילד עם ההורה הרלבנטי.** הורים שבאים במגע עם הילדים במגוון רחב יותר של פעילויות בעלי הזדמנות ליצירת אינטראקציות של הורה – ילד ברמה גבוהה יותר. הדבר הוכח במחקר כהיבט חשוב בפיתוח קשר הורה ילד באופן התורם לתוצאות חיוביות בקרב ילדים.

ד. **עקביות וצפייות הם גורמים חשובים בעיצוב הסדרי הורות בכל המשפחות** לרבות אלה המתדיינות בבתי משפט. התגובה לשינויים ואי וודאות בהסדרים משתנה בין ילד לילד אך קיימת בכל המשפחות. השינויים יכולים להוות גורם מתח בחיי הילדים אם אינם נוצרים בשל צרכים של הילד. יחד עם זאת, הדבר כולל גם את **עיקרון הגמישות – שמשמעותו יכולת (גמישה) בהבנת צרכי הילד. בעיצוב הסדרי הורות ושהות חשוב לקבוע הסדרים מעשיים וריאליים עבור המשפחה, הסדרים ש"עובדים" לפחות לפרק זמן מסוים מאשר הסדרים שעלולים לקרוס במהרה.** בהקשר זה יוער כי ככל שהילדים מתבגרים יותר נדרשת גמישות רבה יותר בעיצוב וקביעת הסדרי השהות. מתבגרים מעוניינים בדרך כלל בזמני שהות שתואמים לצרכיהם יותר מאשר הסדר שהוריהם יכתיבו להם אותו.

(ראו: "Considerations for determining parenting arrangements: factors that influence outcomes", Research and Statics Division, Department of Justice, (2017)

47. מזה מספר שנים כעת, שברובם המכריע של ההליכים המשפטיים כיום בישראל בענין ילדים, נטיית בתי המשפט היא להימנע משימוש בכותרות חלולות או "מנכסות" את

הילד משל היה אובייקט, כגון "משמורת" ו"החזקת ילדים" ולעבור לדון ולהכריע בסכסוכי הורות תוך שימוש במושגים של זמני/הסדרי שהות ואחריות הורית משותפת (ראו: [עמ"ש \(מחוזי-מרכז\) 19292-11-20 פלונית נ' פלוני](#) (23/5/2021, נבו) ; [עמ"ש \(מחוזי-ת"א\) 13008-02-21 א.ק.נ' מ.ע.ק.](#) (18/5/2021, נבו) ; יואב מאז"ה "משמורת ילדים" : מושג מהותי או כותרת חלולה", **מחקרי משפט** כח (התשע"ג - 2013) 207)). אני רואה בכך קשר ישיר בין טובת הילד לבין הסדר ההורות שנקבע, הסדר שלא ינכס את הילד למי מהוריו, ידגיש את אחריותם ההורית השוויונית והמשותפת ואת הזיקה של הילד לשני הוריו.

48. כב' השופט שוחט היטיב להסביר את השינוי בשיח על רקע [חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות](#), התשכ"ב – 1962 תוך שהציע לזנוח סופית את מושג המשמורת וההחזקה לטובת מושגי הסדרי שהות ומימוש אחריות הורית.

"... רוצה לומר שהגיעה העת שהשיח המשפטי יכוון לאחריות ההורים – להבדיל ממשמורת – ולחלוקת זמני השהות. בכך, עם מעבר כובד המשקל של השיח המשפטי לאחריות ההורית ולחלוקת זמני השהות יובהר להורים הנצים, כי ככל שהאחריות ההורית הינה משותפת, אף ההחזקה (המשמורת) היא משותפת, גם אם זמני השהות אינם זהים או שווים. כל אחד מההורים, כחלק מהאחריות ההורית המשותפת, מחזיק בקטין בזמן שהוא נמצא ברשותו, בהחזקתו, במשך כל פרק הזמן של הסדרי השהות שלו עמו, גם אם מדובר בקטין מתחת לגיל שש שנים ...

...ניצנים לשינוי זה, גם בחקיקה, אמנם בחקיקת המשנה, אנו מוצאים בתקנות המשפחה החדשות – [תקנות בית המשפט לענייני משפחה \(סדרי דיו\), התשפ"א-2020](#). בתקנה 15(א) לתקנות אלה, שכותרתה "סעדים בשל תובענות שונות", אשר קובעת את החובה להגיש תובענה נפרדת בשל כל אחד מהעניינים שמפורטים בתקנה, נקבע בתקנת משנה (3) כי, גם "תובענה בעניין קטין לרבות בקשה להסדר שנושאה זמני שהות, חינוך..." תוגש בנפרד. בתקנה זו נפקד מקומה של ה"משמורת" שהופיעה בתקנה 258 לתקנות הישנות, שעסקה באותו נושא שנוסחה "תובענה בעניין קטין שנושאה זכויות משמורת... וגו'".

לפיכך, במסגרת הנורמטיבית הקיימת כיום, אציע להימנע מקביעת הורה זה או אחר כמשמורן. תחת זאת יש לשאוף לכך, שההסדרים שנקבעים על ידי בית המשפט, בכל הנוגע לאחריות ההורית ולהסדרי השהות יהיו כאלה שיאפשרו את מימוש האחריות ההורית, שמבוטאת כיום במושג האפוטרופסות (ויש מי שמכנה זאת "משמורת משפטית משותפת") של שני ההורים, בצורה המטיבה ביותר, מבחינת טובתו של הקטין. במסגרת ההסדרים שייקבעו ייתן בית המשפט את דעתו, באותם מקרים בהם יהא נכון לעשות כן, על זהותו של מי מההורים כ"הורה אחראי" לקבלת אותן החלטות שהן "טפלות או אינהרנטיות" ושנוגעות לטיפול השגרתי

והיומיומי בקטין, אליהן מכוון השי' שילה. " [\(עמ"ש \(מחוזי תל אביב\) 13008-02-21 א.ק. נ' מ.ע.ק. \(18/5/2021, נבו\)\)](#).

49. מול גישה זו חשוב להביא את גישת השופט שילה באותו פסק דין המסכים עם עמדת השופט שוחט אך סבור כי יש לאפשר במקרים חריגים של עימות עצים בין הורים לקבוע הורה אחד כמשמורן לצרכי קבלת החלטות אינהרנטיות לטיפול ולגידול הילד באופן שוטף מבלי שההורה האחר יוכל לסכל זאת. כך היו דבריו :

"...ברם, לעיתים קיימת דווקא חשיבות לקבוע מי ההורה המשמורן. קבוע בחוק הכשרות המשפטית וכמפורט ע"י השופט שוחט, ללא קשר לשאלה מי ההורה המשמורן, כל החלטה עקרונית ביחס לילדים צריכה להתקבל במשותף ע"י שני ההורים. מאידך, **החלטות בנושאים שאינם מהותיים, הם בידי ההורה המשמורן... לעיתים, כאשר הסכסוך בין ההורים נמצא בעצימות גבוהה, קיימת אי הסכמה אף ביחס לנושאים פעוטים והדבר כמובן מקשה מאוד על קבלת החלטות לטובת הקטינים. לכן, על מנת לאפשר לקטין שגרת חיים תקינה, לעיתים דווקא קביעת אחד ההורים כהורה משמורן, תיטיב עם הקטין ותביא לירידת רמת הקונפליקט. ההורה שאינו משמורן לא יוכל "לשים מקלות בגלגלים" ולהתנגד לכל החלטה שגרתית, רק בגלל שיש גם לו את זכות הווטו בקבלת החלטות. הדבר דומה לקביעת "הורה מרכז" לצורך קבלת תשלומי המזונות כשאף מנגנון זה נועד להבטיח שהקטין יקבל את כל צרכיו ולא ייפגע כתוצאה ממלחמות שהוריו מנהלים על גבו.**" (עמוד 7 לפסק דינו של כב' השופט שילה בעמ"ש [\(מחוזי תל אביב\) 13008-02-21 א.ק. נ' מ.ע.ק. \(18/5/2021, נבו\)](#) ההדגשות שלי א.ז. ואינן במקור).

50. לפיכך, כיום נראה כי ברוב מכריע של הסכסוכים בבתי המשפט לענייני משפחה, הנטיה תהיה שלא לתייג הורה זה או אחר כמשמורן או כמחזיק של הילד וההכרעות השיפוטיות ניתנות תוך שימוש במטבעות לשון ודיון ענייני בשאלות זמני/הסדרי שהות, מקום מגורים של הילדים וענייני אפוטרופסות אחרים (ראו [\(עמ"ש \(מחוזי – מרכז\) 19292-11-20 פלונית נ' פלונ \(נבו, 23/5/2021\)\)](#)).

הכרעה:

על הימנעות מקביעת "משמורת":

51. בעקבות חידושי הפסיקה והמגמה הרווחת להימנע משימוש במושג משמורת, כמו גם היעדרותו של מושג זה [מתקנות בית משפט לענייני משפחה \(סדרי דין\) התשפ"א – 2020](#), ברור לי לחלוטין גם מדוע העו"ס לסדרי דין ביקשה להימנע מהגדרת מי מההורים כמשמורן או להמליץ על משמורת משותפת ולהסתפק בהמלצה בעניין זמני שהות.

52. אין לי כל ספק, כי הצדדים ו/או הילדים אינם צריכים את מושג 'המשמורת' כדי לנהל את האחריות ההורית המשותפת. התעקשות האב על 'משמורת משותפת' והתעקשות האם על 'משמורת בלעדית' נראה כי הייתה קשורה יותר ברצונם להשיג הישגים הנוגעים לעניינים הכלכליים שביניהם, בין אם לעניין המזונות של הילדים ובין אם לעניין איזון המשאבים (מחלוקת בעניין מיהות בן הזוג הביתי) ובין אם כחלק מהסכסוך הסוער ביניהם. **מדובר במאבק מיותר שלא היה בו כל צורך**. אם החשש או המוטיבציה של הצדדים לנקוט במושג "משמורת" נבע מהצורך שיפסיקו מזונות בהתאם, הרי שגובה המזונות מוכרע בהתחשב בזמני שהות ולא בהתחשב במושג המשמורת. וכפי שאמרה כב' השופט נאווה גדיש באחד מהמקרים שבאו לפניו (בעוד בטרם בע"מ 919/15 בתמ"ש (פ"ת) 603-09-12 ר.ש. נ' מ.ש. (10/4/2014, נבו)).

"ברי כי בבואו לפסוק את גובה המזונות על בית המשפט להבחין בין אב, שילדיו שוהים עמו פעמיים בשבוע כולל לינה וכל סופ"ש שני (לשני לילות), לבין אב שילדיו "מבקרים" בביתו למספר שעות בשבוע. משכך הם פני הדברים, לא הגדרת המשמורת היא שמהווה גורם בקביעת גובה המזונות, כי אם חלוקת השהות של הקטינים בפועל בין בתי ההורים".

53. במקרים דומים של סכסוכי הורות בעצימות גבוהה וריצה אחר הכותרת "משמורת" נהגה הפסיקה בהיגיון רב בכך "שהוציאה את הרוח מהמפרשים" של המאבק הזוגי וההורי באמצעות אי קביעת הורה משמורן ואי שימוש במושג זה.

כך קבעה כב' השופטת חני שירה בתמ"ש (ראשל"צ) 29024/06 ט.ל. נ' א.ל. (23/2/2012, נבו):

"לטעמי, ההגדרה המשפטית של "משמורת" או חזקה, איננה משמעותית לא בכלל ולא כאן. ולא רק שאיננה משמעותית אלא שהיא מהווה בשל הנפח הלא נכון שניתן לה בציבור, לעיתים גם בפסיקה, **בסיס למאבקי כח וכבוד בין ההורים. החשיבות שביחסי הורים – ילדים איננה בהגדרה אלא בתוכן ובמימוש. הזמן בו שוהים הילדים עם כל אחד מההורים הוא משמעותי, מעורבותם של ההורים בחיי הילדים, נטילת אחריות, אחריות יום יומית אישית, כלכלית, והמקום הנותן להורה האחר ולמשפחה המורחבת – היא העיקר.** כפי שכתב ד"ר מאז"ה המשמורת נתפסת בעיני רבים כמתירה להורה המשמורן, להדיר את ההורה האחר ולהרחיקו מהילד ומצד שני כפסור של ההורה הלא משמורן מאחריותו הטיפולית בילד. משכך, ולמרות שבהחלטה הזמנית נקטתי במונח של העברת משמורת זמנית, מהאם שהיתה ההורה המשמורן עד אותה החלטה, לאב, בבואי היום, לתת הכרעה סופית במסגרת פסק הדין, בנסיבות תיק זה לא אעשה עוד שימוש במונחים אלה. מצאתי לנכון, לצאת מההגדרות המעצימות הורה אחד ומדירות את האחר ולהביא לחלוקת האחריות ההורית בין ההורים, בתקווה להביא לסיום המאבק"

כך גם קבע גם השופט טל פפרני באחד המקרים שבאו לפניו ב**תמ"ש (חד"י) 28124-07-12**
א.נ' י. (28/9/2014, נבו) :

"יצוין כי כיום, כדבר שבשגרה, מאשרים בתי המשפט למשפחה הסכמי גירושין, הכוללים את המושגים "אחריות הורית משותפת" ו- "חלוקת זמן הורי", ואינם כוללים את המושגים "משמורת" ו- "הסדרי ראייה". לפיכך, אם ניתן לפסוע בדרך זו בהסכמה, אינני רואה כל מניעה, כי במקרים מתאימים, יעשה כך אף במסגרת פסק דין והכרעה שיפוטית".

וכך גם קבע כב' השופט נפתלי שילה ב**תמ"ש (ת"א) 11418-07-15** פלונ נ' אלמונית
(15/8/2016, נבו) בפסקה 12 לפסק הדין :

"...לצורך העברת "המסר המחנך" והדגשה להורים כי שניהם "שווים" בזכויות והחובות כלפי הילדים, רצוי להשתמש במונח "אחריות הורית משותפת" ולא משמורת משותפת."

וכן ראו גם דברי כב' השופט בנימין יזרעאלי ב**תמ"ש (פ"ת) 22141-07-11** ה.ח. נ' ח. ח.
(22/1/2016, נבו) בפסקה 16 לפסק הדין :

"...במקרה בו מתרשם בית המשפט באופן חד משמעי כי המאבק סביב סוגיית המשמורת כלל וכלל לשאלות אלו והפך להיות מאבק אישי בין ההורים, הרי שלא רק שאין מקום להכריע מיהו ההורה המשמורן, אלא דווקא ישנה חשיבות להימנע מ"להעניק" הגדרה זו לאחד מההורים, דווקא מתוך ראיית טובתם של ההורים ובעיקר את טובתם של ילדיהם"

עוד ראו פסק דינה של השופטת הבכירה שושנה ברגר ב**תמ"ש (חי) 48718-07-15** פלונית נ'
פלונ (14/9/2020, נבו) ; פסק דינו של השופט בן שלו בתלה"מ (באר שבע) 17811-01-21
מ.כ. נ' נ.כ. (20/10/2021, נבו) ורבים אחרים.

54. לאור האמור בדיון לעיל והנחיית הפסיקה, לא נראה כי יש כל מקום, טעם או צורך להגדיר או להכתיר מי מההורים כ"משמורן" ביחס לקטינים ואין צורך בשימוש במושג זה בהליך שלפניי.

על הימנעות מהצורך לקבוע "בית עיקרי" במסגרת ההכרעה השיפוטית:

55. הגם שהנכון הוא להפסיק לחלוטין את השימוש במושג "משמורת" ו"החזקה" היו מקרים בפסיקה שבתי המשפט לענייני משפחה ראו לנכון להכתיר או לקבוע שביתו של אחד ההורים ישמש כ"בית עיקרי".

56. כך למשל קבעה חברתי השופטת אביבית נחמיאס באחד המקרים כי הנכון הוא להימנע משימוש בכותרת "משמורת" אך נכון להגדיר את בית האם כ"בית עיקרי". כך היו דבריה בתלה"מ (צפת) [53952-03-17 ה.ב. נ' ט.ב.](#) (20/8/2019, נבו) :

"שוכנעתי כי במקרה זה אין כלל להידרש להגדרת המשמורת. בפסיקה הובעה לא אחת הדיעה כי העיסוק בסוגיית המשמורת מעצים את המחלוקות בין הצדדים. מקרה זה הינו דוגמא קלאסית לכך, ולא רק משום שסוגיות מהותיות יותר, בעניינים הרכשיים ובסוגיית המזונות מצאו פתרון בשלבים מוקדמים יותר של הסכסוך (ר' הסכמות הצדדים בתום ישיבת ההוכחות להן ניתן תוקף של פסק דין), כאשר בכל הנוגע לסוגיית המשמורת כל צד נותר דבק בעמדתו...

... אין לטעמי הבדל של ממש, אם בכלל, בין הסכם בו נקבעת המשמורת להורה כלשהו, תוך קביעה של המובן מאליו כי שני ההורים הם אפטרופסים וקביעה של זמני השהות, לבין הסכם בו אין כלל קביעת משמורת אלא קביעת האפטרופסות המשותפת וקביעה של זמני השהות בלבד. ההתנהלות הלכה למעשה בחיי היום יום זהה בין שני סוגי ההסכמים הנ"ל... ולענייננו: בנסיבות אלה, באיזון שבין הרצון להעניק לקטינים תחושה של בית עיקרי אשר תגרום ליציבות בחייהם במציאות של ויכוחים אינסופיים בין הוריהם, בשים לב להמלצות התסקיר בעניין זה, ומנגד – מתוך רצון להדגיש בפני האם כי האפטרופסות והאחריות ההורית הן עניינים הנתונים לשני ההורים, אני קובעת כי ביתה של האם יהיה הבית העיקרי בו ישהו הקטינים, ללא צורך בהגדרת המשמורת מעבר לכך."

57. מצד שני היו מקרים שלא נמצא מקום להגדיר הורה אחד כמטפל עיקרי או כבית עיקרי. כך למשל קבעה השופט גאולה לוין בעמ"ש (מחוזי באר שבע) [30516-10-18 י.ר. נ' ש.ר.](#) (2/9/2019, נבו) בפסקה 35 :

"באשר למחלוקת עצמה, אני סבורה כי יש לאמץ את המלצות התסקיר העדכני שהוגש בערעור, ולקבוע זמני שהות הכוללים לינה פעמיים בשבוע בבית האב. מתוך כלל החומר שמצוי בתיק, לא מצאתי יסוד לסתות מנקודת המוצא של הורות שוויונית ומאוזנת. בתסקירים השונים מתוארת ההורות המיטיבה של כל אחד מההורים. מבחינת טובת הבנות, לא קיימת עדיפות להורה אחד על פני השני, ואין הצדקה כי אחד מהם יהיה "מטפל עיקרי" והשני "מטפל משני". השוני בין ההורים באישיותם ובתפיסת ההורות שלהם אינו מצדיק העדפה של אחד על פני השני, מה גם שנראה כי הקטינות הסתגלו לשונות בין ההורים, ולמעברים ביניהם, והן מתפקדות היטב"

58. ומה במקרה שלפניי? אין לי כל ספק, כי בזמני שהות של הילדים עם האם, הם חשים "בית" מהו. הבסיס הבטוח שלהם הוא הבית שבו נמצאת האם, שם סביבתם החברתית המוכרת. האם רוב הזמן כן שוהה עם הילדים, בוודאי בשעות הערב (למעט במקרים של

טיפולים רפואיים או היעדרויות (שאינן רבות) אחרות). חיי השגרה של הילדים הם בביתם עם אמם. כך גם סוג הבילוי והשהות; בעוד שעם האב מדובר בעיקר על בילויים, פנאי, טיולים. עם האם מדובר בחיי שגרה ופנאי גם יחד. בהקשר זה אציין כי איני מקבל טענת האב שהדבר תלוי מקום/מבנה/בית ולא תלוי הורה. גם כשיתקיים פירוק שיתוף בדירת הצדדים בקרוב בעקבות פסק הדין בהליך הרכושי וגם אם האם תעבור לגור בדירה אחרת, בטוחני שהילדים יעדיפו לשהות עמה רוב הזמן. בנוסף לבנים הקטינים כלל נשכח את הבת ט.ב. שאך בגרה לאחרונה, אך היא משמעותית בחיי אחיה. בת זו כלל אינה שוהה בזמני שהות עם האב או ביחידת הדיור בבית הוריו. בין ט.ב. לאחיה קשר הדוק שאף הוא משפיע (מבחינת הקטינים) על בחירת בית עיקרי.

59. אך האם האמירה של בית המשפט כי בית האם הוא "בית עיקרי" היא זו שתשנה, תהפוך או תגדיר אותו ככזה? הרי הילדים מרגישים בית עיקרי מהו. מה התועלת שתצמח מהכרת ביתה של האם כבית עיקרי לקטינים? ואולי קביעה שכזו רק תסלים את מערכת היחסים בין ההורים או תיצור הגדרה משפטית שתשמש את מי מהם במאבקים בעתיד ביניהם.

60. חכמתי בדעתי האם הגדרת או קביעת בית האם כבית עיקרי רלבנטית או תורמת במשהו להכרעתי בהליך זה בעניין קביעת זמני השהות. הקושי בקביעת זמני שהות במקרה זה נובע מכך שהם לא מתקיימים כסדרם וספק אם יתקיימו כפי שייקבע על ידי בית המשפט בעתיד ככל שייקבעו באופן קשיח. קביעת ההסדרים באופן קשיח ספק אם מתיישבת עם טובת ילדים שהם למעשה נערים בגיל ההתבגרות עם רצונות משלהם בעניין זמני השהות. המציאות (ובמקרה שלפניי התנהלות בת שנה וחצי עד שנתיים) מוכיחה כי החיים, המציאות החברתית ורצון הילדים לעתים חזקים ואפקטיביים יותר מהפטיש השיפוטי. על השופט ללמוד מהמציאות המתרחשת בעניין הסדרי שהות הזמניים באשר לאופן הנכון לעיצוב ההסדרים הקבועים או ארוכי הטווח. הניסיון רק לעצב מציאות לפי התפיסה השיפוטית ללא שהדבר מתממש בפועל מצביע על בעיה שיש להכיר בה, להתמודד עמה ולהתאים את ההסדר שנקבע, במידת הצורך.

61. בפסק דין אחר שניתן על ידי לאחרונה (תלהמ"מ 35697-03-21) הבהרתי כי ככלל אין צורך לעשות שימוש במושג "הורה משמורן" או "מחזיק" וכי ניתן לקבוע אד-הוק מיהות ההורה שייחשב "מחזיק"/"משמורן" לצרכים כלכליים (למשל הטבות מגופי מדינה שונים) ואף לצרכים משפטיים (קביעת הורה "מחזיק" לצרכי עיכוב ביצוע פירוק השיתוף בדירת המגורים). הגדרת בית האם כ"בית עיקרי" רלבנטית במקרה שלפני כלל היותר **לסוגיית המזונות** ובית המשפט ייקח בחשבון את העובדה שגם בהוצאות תלויות שהות (ובעיקר הכלכלה והחזקת מדור), יש ליתן ביטוי לכך שבפועל הילדים שוהים יותר בבית האם למרות קביעה זו או אחרת של זמני שהות.

על זמני השהות שנקבעים להיות מעשיים :

62. המלצת העו"ס לסדרי דין היא על זמני שהות שההורים למעשה חלוקים עליהם אלא שהם אינן מסכימים על מידת קשיחות/גמישות ביישום ההסדרים; האם סבורה (ונראה שבצדק רב), כי האב לא עומד ולא יעמוד בהסדרים אלה וכי גם כאשר הוא עושה כן הקטינים (לפחות אחד מהם) "מצביעים ברגליים". ואילו האב טוען כי יש לנהוג בגמישות עם הילדים ולהיות קשובים לרצונם וגם לאפשר שינויים לפי אינטרסים משתנים של ההורים.

63. לאב ניתנה הזדמנות פז לפעול במסגרת של אחריות הורית משותפת וכמעט שוויונית משך תקופה ממושכת של מעל שנה וחצי. הדבר לא הסתייע ולא בגלל שהאם חיבלה בכך כטענתו אלא כיוון שהאב הוכיח שאינו מסוגל או רוצה באמת לקיים ולממש אחריות הורית שוויונית הכוללת גם זמני שהות מורחבים, קבועים ושוויוניים או דומים בהיקפם.

64. ראשית, האב לא נערך כפי שהתחייב בכתב ההגנה ובדבריו בפני העו"ס שהובאו בתסקיר הראשון ולפיהם יעבור לגור בדירת מגורים נפרדת באמת שתשמש כבית נוסף לילדים. שנית, גם כשהורחבו הסדרי שהות הוא לא עמד בהם וגרם לביטולים ושינויים רבים ובהתראות קצרות ביותר. שלישית, גם כשנקבעו הסדרי שהות בסופ"ש ארוכים עד יום א', הילדים שבו תמיד במוצאי שבת לבית האם. רביעית, לא מתקיים שיתוף פעולה הורי אמיתי בין הצדדים לאור הסכסוך אלא מדובר בשיח של האשמות (למעט תיאומים מינוריים שכן מתקיימים ביניהם מעת לעת).

65. במקרה שלפניי שני הצדדים מתגוררים באותה עיר שממילא היא קטנה והמרחק אינו רב ביניהם, כך שזמני השהות צריכים ויכולים לשמש המכנה הבסיסי המשותף להסדר מימוש האחריות ההורית אך מנגד וכיוון שהצדדים גרים באותה עיר והילדים מתבגרים עם צרכים ורצונות והעדפות שונות משלהם חשוב לאפשר שינויים בהסדרי שהות מעת לעת ו/או להימנע מקביעות קשיחות שלא מתיישבות עם רצונם. רוצה לומר, יש מקום לקבוע מסגרת של זמני שהות מבחינת ימים ואף הסדרי לינה, אך גם יש מקום לקבוע מנגנון שיאפשר גמישות והתחשבות בצרכיו ורצונו של כל ילד.

66. זאת עוד, חשוב לציין כי הילדים אינם מקשה אחת. מה שמתאים לצרכיו ורצונו של הקטין א.נ. (יותר זמני שהות עם אביו) לא מתאים לצרכיו ולרצונו של אחיו א.ש. (חוזר בשבתות לאמו). על כל אלה יש להוסיף התייחסות לגילם של הילדים שנמצאים בגיל ההתבגרות ואת העובדה שפסק הדין אמור לצפות פני עתיד ובעתיד, כאשר נראה כי רצון הילדים באופן ביצוע הסדרי השהות ובפרט בסוגיית הלינה יהפוך להיות בשנים הבאות לשיקול המכריע.

67. לאור דברים אלה, יש קושי באימוץ המלצות תסקיר הסעד כלשונן שכן המציאות מוכיחה שההורים והילדים אינם מתנהלים בדיוק לפי ההמלצות ונדרש למצוא מודל גמיש יותר עבור המשפחה (אף העו"ס הייתה ערה לכך בעדותה). זאת ועוד, איני סבור שהנכון הוא

להפעיל את הכוח השיפוטי במובן של קביעת סנקציות כאלה ואחרות במקרה של אי ביצוע הסדרי השהות. הדבר לא ייטיב עם הילדים (ראו גישה דומה שנקטה כב' השופטת סיגלית אופק בתלה"מ (ת"א) 57246-07-19 פלונית נ' אלמוני (2/4/2020, נבו)).

68. לכאורה בנסיבות שכאלה, קביעת הסדרי שהות קבועים ונרחבים בין האב לבין הקטינים, אשר ברור שלא יתקיימו בין בשל נסיבות הקשורות באב ובין בשל נסיבות הקשורות בהעדפות ורצון הילדים, תהיה קביעה לא מעשית ושאונה מתיישבת עם טובת הילדים, רצונם וצרכיהם ועלולה להוביל לנקיטת הליכים נוספים בעניין זמני שהות בבית המשפט, דבר שאך פוגע בילדים.

69. לפיכך ולמרות שברגיל טובת הילדים שהוריהם מתנהלים בסכסוך ואינם מתנהלים בהרמוניה היא שייקבע עבורם סדר יום ברור, וודאי ועקבי במסגרתו יידעו באופן ברור כיצד להתנהל בין שני בתי הוריהם ללא שתוטל עליהם מלאכת הבחירה בין ההורים בכל יום או בכל שבוע מחדש, טובת הילדים המתבגרים במקרה זה היא שונה. טובתם היא שייקבע הסדר מסגרת בסיסי של חלוקת זמני שהות קבועים וקשיחים עם אפשרות בתוך הסדר המסגרת להתנהל באופן גמיש שיתאם את רצונם וצרכיהם המשתנים והמתפתחים. התרשמתי ביחס להורים ולילדים שלפניי, כי סוג של הכרעה שכזו לא יסכן את שלומם הרגשי בשל חשש לכפל נאמנויות. הרי בפועל זהו מצב הדברים שמתרחש בפועל תקופה ארוכה ואף אחד מההורים לא הביע כעס או הטיל אשמה על הילדים בשל שינוי הסדרי שהות כשאלה נבעו מרצונם. הילדים עצמם יודעים להביע עצמם ורצונם בפני אביהם כשאינם רוצים ללון אצלו והוא מגיב באופן מותאם, לא כועס על מי מהם ולא מאלצם לעשות כן.

70. בסיכומי של דבר, סבורני כי טובת הילדים מצדיקה קביעת זמני שהות ברורים מצד אחד עם חיוב של ההורים לפעול על פיהם תוך הימנעות שיפוטית מכוונת מתיוג או הכתרה של הורה אחד כעדיף בהורותו או "משמורתו" על פני האחר. מצד שני, פסק הדין צריך לקחת בחשבון התנהלות של שנתיים אחרונות במהלך הסכסוך בהם נראה כי הקטינים מעדיפים לשהות בבית אמם ולצפות פני עתיד תוך לקיחה בחשבון את העדפותיהם השונות של הילדים ואת גילם, רצונם וצרכיהם החברתיים והמתפתחים.

71. כפועל יוצא מכל אלה ניתן בזה פסק דין כדלהלן:

71.1. בית המשפט נמנע מלהצהיר או לקבוע את אחד ההורים כמשמורן או לעשות שימוש במושג המשמורת כהכרעה שיפוטית. עם זאת, ביתה של האם ייחשב ל"בית עיקרי" לצרכי התחשבות בפסיקת המזונות לרבות בצרכים תלויי שהות כגון (כלכלה והחזקת מדור).

71.2. הסדרי שהות של הילדים יתקיימו בזמנים כדלהלן:

ימי א', ב', ד' וכל סופ"ש שני לסירוגין שוהים הילדים אצל האם באופן קבוע כולל לינה.

ימי ג', וסופ"ש לסירוגין שוהים הילדים אצל האב עם לינה (אך א.ש. לא מחויב ללון אצל האב בסופ"ש ויפעל בהתאם לבחירתו).

בימי ה' ישהו הילדים עם האב משעת סיום מסגרות עד לשעה 20:00 בערב (ללא לינה). ככל ומי מהילדים יחליט כי מעוניין ללון אצל האב באותו לילה, הילד הרלבנטי יהיה זה שיעדכן את האם עד לשעה 19:00 באותו יום והילד/ים יוכלו/ לפי בחירתו/ם להישאר ללון אצל האב.

שהות בימי חול אצל כל הורה היא משעות סיום הלימודים ועד למחרת בבוקר, אלא אם כן נאמר אחרת.

71.3. כל הורה אחראי בלעדי על טיפול וסיפוק כל צרכי הילדים מכל מין וסוג כאשר הם שוהים אצלו.

71.4. שינויים בזמני שהות יוכלו להיעשות רק בתיאום ובהסכמה בכתב בין הצדדים (מסרונים).

71.5. בחגים ישהו הילדים לסירוגין עם הורה אחד בשנה אחת ועם הורה אחר בשנה לאחר מכן. על ההורים להסדיר ביניהם בהסכמה את חלוקת שהות הילדים בחגים ואיני צופה בעייתיות בהקשר זה כפי שלא נצפתה במהלך השנתיים האחרונות. הסדרי שהות בחגים גוברים על הסדרי שהות בשגרה.

71.6. שני ההורים נותרים אפוטרופוסים משותפים שווי זכויות וחובות כלפי הילדים וצריכים לקבל החלטות עקרוניות בעניין הילדים במשותף ו/או באופן מוסכם ובהיעדר הסכמה לפנות בבקשת יישוב סכסוך ליחידת הסיוע שליד בית המשפט.

71.7. ככל שיהיו שינויים או נסיבות או מחלוקות המצריכות בירור מחודש בשאלת חלוקת זמני השהות או כל עניין אחר הנוגע למימוש האחריות ההורית מחויבים הצדדים, עוד בטרם פניה ליחידת הסיוע ו/או לבית המשפט, לפנות למתאם הורי בניסיון להגיע להסכמות שימנעו הליכים משפטיים.

72. לאור האמור לעיל לא יינתן צו להוצאות כנגד מי מהצדדים.

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים.

ניתן היום, יום ראשון י"ז באדר ב' התשפ"ב,

20 במרץ 2022, בהעדר הצדדים.

אסף זגורי, שופט בכיר

אסף זגורי 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)